
Pieni ja iso ovat kaunista?

Yasushi Tanaka, Toshiaki Tamaki, Jari Ojala & Jari Eloranta (toim.): Comparing Post-War Japanese and Finnish Economies and Societies. Longitudinal perspectives. Routledge Studies in the Modern World Economy 135, Routledge 2015. 253 s. ISBN 978-0-415-65620-7.

Jyväskylän yliopiston ja Kioto Sangyo -yliopiston pitkäaikaisen yhteistyön tuloksena on syntynyt monipuolinen vertaileva tutkimus Japanin ja Suomen toisen maailmansodan jälkeisestä taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta kehityksestä. Routledgen arvostetussa Modern World Economy -sarjassa ilmestynyt teos koostuu japanilaisten ja suomalaisten yliopistotutkijoiden sekä kahden yhdysvaltalaisen ja yhden saksalaisen yliopistotutkijan kirjoittamista kymmenestä yhteisartikkelista sekä australialaisen professori Christopher Lloydin yhteenvedosta. Kahta Oulun yliopiston tutkijaa lukuun ottamatta suomalaiset kirjoittajat ovat Jyväskylän yliopistosta tai sieltä lähtöisin.

Artikkelit on ryhmitelty sisältönsä perusteella neljään osaan: johdanto, hyvinvointiyhteiskunnat, makroekonomia sekä kauppa ja teollisuus. Johdanto-osiossa tarkastellaan yleisellä tasolla artikkeleissa esitetyjä tuloksia (Jari Ojala, Yasushi Tanaka, Toshiaki Tamaki, Jari Eloranta) ja vertailun teoreettisia haasteita (Pavel Osinsky, Jari Eloranta). Hyvinvointiosiossa analysoidaan työ- ja perhepolitiikkaa (Maare Paloheimo, Kota Suga-

hara, Tadashi Fukui, Merja Uotila), koulutusjärjestelmiä ja työmarkkinoita (Anu Ojala, Yasushi Tanaka, Olli Turunen) sekä sotilasmenoja (Jari Eloranta, Yasushi Tanaka). Makroekonomiaosuudessa ovat esillä makroekonominen ajattelu ja sen käytännön soveltaminen (Toshiaki Tamaki, Timo Särkkä), energiakysymykset (Park Seung-Joon, Esa Ruuskanen) ja molempien maiden 1990-luvun alun talouskriisit (Kari Heimonen, Shigeyoshi Miyagawa, Yoji Morita). Kauppa- ja teollisuusosuudessa analysoidaan maiden välisiä pitkäaikaisia kauppasuhteita (Juha Sahi, Kazuhiro Igawa) ja teollisuuden kehitystä esimerkkinä paperiteollisuus (Pasi Sajasalo, Kazuhiro Igawa).

Teoksen lähtökohtaisena haasteena on kahden toisilleen etäisen, taloudellisilta voimavaroiltaan, väkimmäältään ja kulttuuriltaan monella tavoin erilaisen maan vertaaminen. Selkeitä yhdistäviä tekijöitä ovat puolestaan jo 1800-luvun lopulta alkanut samankaltainen taloudellinen kehitys ja toisen maailmansodan jälkeisen kehityksen yhtäläisyydet. Molemmat maat joutuivat sodassa hävinneiden maiden tapaan rakentamaan tulevaisuuttaan uudessa poliittis-taloudellisessa tilanteessa. Vaikean alun jälkeen seurasi nopea taloudellinen kasvu, jonka tuloksena Suomea kutsuttiin 1980-luvun lopulla Pohjois-Euroopan Japaniksi. Yhteistä ovat olleet myös 1990-luvun alussa alkaneet talousongelmat ja sen jälkeisen taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen luomat haasteet aina nopeasti ikääntyvästä väestöstä alkaen. Lisäksi on muistettava Suomen ja Japanin väliset pitkäaikaiset poliittiset ja kulttuuriset suhteet vuosien 1904–1905 Venäjän–Japanin sodasta lähtien.

Kaikkien artikkeleiden alussa on teoreettinen osio, joka antaa hyvät lähtökohdat varsinaiselle vertailulle. Artikkeleiden rakenteissa suurimmat erot liittyvät siihen, tarkastellaanko asioita koko ajan vertailemalla vai esitetäänkö erikseen kumpaakin maata käsittelevät osiot, joita sitten seuraa vertailu. Esimerkiksi työ- ja perhepolitiikkaa sekä energiakysymyksiä käsittelevissä artikkeleissa jatkuva vertailu on onnistunut erinomaisesti. Tietenkin joissakin aihepiireissä tällainen tarkastelutapa on helpompi toteuttaa kuin toisissa.

Teoksen sisällön monipuolisuudesta kertoo sen vahva teoriapainotteisuus. Siinä esitellään vertailevan tutkimuksen teorioiden lisäksi makroekonomista ajattelua ja sen käytännön soveltamista. Artikkeliluonteesta huolimatta monessa esityksessä päästään hyvin yksityiskohtaiseenkin analyysiin, kuten esimerkiksi koulutusjärjestelmiä ja työmarkkinoita sekä sotilasmenoja käsittelevissä osioissa. Muista artikkeleista hieman poikkeava näkökulma on maiden kauppasuhteiden

käsittelyssä. Ensinnäkin se on ajallisesti kaikkein pisin, ulottuen vuosiin 1919–2010. Toiseksi vertailu tapahtuu eri tavalla, kun arvioidaan keskinäisten kaupallisten suhteiden merkitystä kummallekin maalle. Sitä täydentää erinomaisesti paperiteollisuutta käsittelevä artikkeli. Siitä näkyy mielenkiintoisesti maiden mittasuhteita valaiseva puoli: yhtäältä paperiteollisuuden keskeinen merkitys kummallekin maalle ja toisaalta markkinoiden erilaisuus, Suomessa vientimarkkinat ja Japanissa kotimarkkinat. Yhtäläisyydet ja erot ilmenevät myös analysoidessa 1990-luvun alussa koettuja talouskriisejä. Sieltä löytyy paljolti yhtäläisiä lähtökoh- tia, mutta mittasuhteet ja ratkaisut eroavat toisistaan.

Loppuyhteenvedossa Christopher Lloyd tarkastelee ansiokkaasti johdanto-osiota täydentäen vertailevan tutkimuksen teoriaa ja merkitystä etenkin silloin, kun pystytään liikkumaan tälle teokselle ominaisesti myös yksityiskohtien tasolla. Lisäksi hän tuo esille sen, kuinka samankaltainen Japanin ja Suomen kehitys on ollut toisen maailmansodan jälkeen maiden suurista eroista huolimatta: erilaiset polut ovat johtaneet pitkälti samaan tulokseen. Siitä hyvä esimerkki on työ- ja perhepolitiikkaa käsittelevä artikkeli.

Tämän päivän tilannetta arvioitaessa voidaan vielä todeta, että varsin samankaltaisten ongelmien kanssa molemmat maat edelleen painiskelevat. On jopa kysyttävä, ovatko Japani ja Suomi ennakkoesimerkkejä siitä, mikä on ”väistämättä” edessä ennen pitkää kaikilla määrättyyn kypsyysasteeseen kehittyneillä mailla. Kiihtyvässä resurssi- ja markkinakilpailussa joudutaan tyytymään lähestulkoon nollakasvuun ja osittaiseen asemien menettämiseen uusille ja nouseville kehittyville maille. Nyt vaaditaan irrottautumista perinteisestä ajattelusta. On tiedostettava, että olemme astuneet uudenlaiseen tiedon merkitystä korostavaan keskinäisen riippuvuuden maailmaan.

Kokonaisuudessaan Kioto Sangyo -yliopiston ja Jyväskylän yliopiston yhteistyön tulos vastaa hyvin tekijöiden teokselle asettamiin tavoitteisiin. Vertailemalla saadaan esille paremmin myös kummankin maan erityispiirteet jopa niin, että teosta voitaisiin käyttää pelkästään vaikkapa Suomen toisen maailmansodan jälkeisen ajan talous- ja sosiaalhistoriaan perehtymiseen. Ainoana pienenä puutteena voidaan pitää sitä, ettei käsiteltyjä teemoja ole sijoitettu paremmin globaaleihin puitteisiin. Tässä mielessä erittäin onnistunut esimerkki on energiakysymyksiä käsitellyt artikkeli.

OLAVI K. FÄLT, FT, EMERITUSPROFESSORI
OULUN YLIOPISTO